

Sygn. akt III CSK 74/20

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Starosty D.

przeciwko M. B. i J. J.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 11 lutego 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 30 października 2018 r., sygn. akt XII Ga (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza solidarnie od M. B. i J. J. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego,

3. przyznaje adwokatowi M. M. i nakazuje wypłacić mu ze środków Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych powiększoną o należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej M. B. i J. J. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Pozwani M. B. i J. J. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w K., oddalającego w zasadniczej części apelację pozwanych od wyroku Sądu

Rejonowego w K. wydanego w sprawie z powództwa Skarbu Państwa-Starosty D. o zapłatę przez pozwanych bliżej określonej kwoty na podstawie art. 299 k.s.h.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. instytucja przedsądu. Stosownie do ww. przepisów Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o czym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali na potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 2 *in principio* k.p.c.). Potrzeba taka oznacza, że określony przepis, istotny z punktu widzenia podstawy prawnej zaskarżonego orzeczenia, może być rozumiany na różne sposoby, a orzecznictwo i nauka prawa albo nie wypracowały w tym przedmiocie żadnego poglądu, albo też prezentują rozbieżne stanowiska. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno w takim wypadku zawierać wskazanie, które przepisy wymagają wykładni i na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem lub rozbieżnościami w ich stosowaniu (postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09 oraz 24 kwietnia 2018 r., II CSK 743/17).

W ocenie skarżących dla sprawy istotne jest rozstrzygnięcie wątpliwości związanych z wykładnią art. 299 k.s.h. i wskazanie, czy można przypisać członkowi zarządu odpowiedzialność za zobowiązania spółki w sytuacji, w której zobowiązanie to nie istniało w trakcie pełnienia funkcji przez członka zarządu,

względnie, czy można przypisać członkowi zarządu odpowiedzialność za zobowiązanie spółki powstałe w okresie, gdy członek zarządu nie pełnił już tej funkcji, a w związku z tym nie ponosił winy za niezłożenie wniosku o upadłość spółki.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwani ograniczyli się do przytoczenia treści art. 299 § 1 i 2 k.s.h., bez przedstawienia argumentacji mającej świadczyć o istnieniu wątpliwości związanych ze stosowaniem ww. unormowań. Powołanie się na przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 *in principio* k.p.c. nie może zmierzać w istocie do jednostkowej weryfikacji stanowiska Sądu drugiej instancji, lecz powinno służyć także realizacji publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Z tej przyczyny twierdzeniom o potrzebie wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości musi towarzyszyć wywód świadczący o istnieniu daleko idących trudności interpretacyjnych, wymagających wykorzystania środka zaskarżenia, jakim jest skarga kasacyjna. Tymczasem w badanym przypadku sposób ujęcia w skardze kwestii mających przemawiać za spełnieniem przesłanki zastosowania art. 398⁹ § 1 pkt 2 *in principio* k.p.c. sprowadza się do postawienia pytań o to, czy *in casu* prawidłowo zastosowano art. 299 k.s.h. - co w sposób oczywisty nie spełnia opisanych uprzednio wymagań stawianych na etapie badania przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Niezależnie od powyższych uwag należy wskazać, że w orzecznictwie rozważano już problem odpowiedzialności członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za świadczenia, co do których obowiązek ich spełnienia powstał wprawdzie po rezygnacji z funkcji członka zarządu, jednak wynikał ze stosunku prawnego istniejącego już w okresie, w którym pozwany pełnił tę funkcję. Wypracowano w tej kwestii stanowisko, że dla możliwości ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej członka zarządu wystarczająca jest okoliczność, iż w czasie pełnienia przez niego mandatu powstał (lub istniał już) stosunek prawny, z którego następnie wynika obowiązek spełniania świadczeń okresowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 lutego 2010 r., I CSK 269/09, dotyczący zapłaty świadczeń okresowych w postaci czynszu najmu), a także przedstawiono zapatrywanie o podstawach dalej idącego ustalania

temporalnych granic odpowiedzialności ponoszonej zgodnie z art. 299 § 1 k.s.h. (zob. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2019 r., III CZP 78/18).

Brak uzasadnienia tezy skarżących o rzekomym wystąpieniu poważnych wątpliwości w wykładni przepisów zawartych w art. 299 k.s.h. prowadzi również do nieskuteczności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w tym jego aspekcie, który odnosi się do kwestii winy za niezgłoszenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Odpowiedź na pytanie, czy członek zarządu ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą w razie braku winy, została wprost wyrażona w art. 299 § 2 k.s.h. Co się tyczy natomiast zagadnienia skuteczności argumentu byłego członka zarządu spółki, że nie ponosi on winy w niezgłoszeniu ww. wniosku po ustaniu mandatu, to takie postawienie problemu wydaje się opierać na nieporozumieniu w sposobie odczytania art. 299 § 2 k.s.h., niewywołującego jednak poważnych wątpliwości interpretacyjnych.

Utrwalone jest stanowisko, że odpowiedzialność na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. mogą ponosić tylko osoby, które wykonywały swój mandat w okresie, w którym powinien zostać zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości spółki (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2019 r., III CZP 78/18 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 8 grudnia 2010 r., V CSK 172/10 i z 15 czerwca 2011 r., V CSK 347/10). Od wspomnianej odpowiedzialności członek zarządu może uwolnić się w razie wykazania jednej z przesłanek egzoneracyjnych określonych w art. 299 § 2 k.s.h., a więc dowodząc, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości wierzyciel nie poniósł szkody. Wcześniej wskazano już, że odpowiedzialność, o której mowa w art. 299 k.s.h., obejmuje także obowiązek spełnienia świadczeń, który powstał wprawdzie po ustaniu wykonywania funkcji członka zarządu, lecz wynikał ze stosunku prawnego istniejącego w okresie, w którym określony podmiot pełnił ww. funkcję. Oznacza to, że uniknięcie odpowiedzialności przez skarżącą (w tym: z tytułu opłaty od użytkowania wieczystego należnej za 2008 r.) wymagałoby wykazania, że niezgłoszenie przez

pozwana wniosku o ogłoszenie upadłości w okresie, w którym pełniła ona funkcję członka zarządu, nastąpiło nie z winy pozwanej.

Jako drugą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali oczywistą zasadność skargi (art. 398⁸ § 1 pkt 4 k.p.c.). Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na ww. przesłance wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08), przy czym oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01).

Do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie analizowanej obecnie przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Pozwani wiązali oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z problematyką opisaną już wyżej w związku z akcentowaną w skardze potrzebą wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Podnieśli również, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z faktu nierozpoznania zarzutów apelacyjnych, które doprowadziło do wydania zaskarżonego obecnie wyroku bez wyjaśnienia istotnych okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i bez przeprowadzenia stosownego postępowania dowodowego, w szczególności wobec braku dopuszczenia oraz przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego.

W zakresie, w jakim skarżący wywodzą, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie art. 299 k.s.h., stanowisko przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania cechuje wewnętrzna sprzeczność. Połączenie przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej może być zasadne tylko wówczas, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem budzić poważnych wątpliwości i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do jej prawidłowego rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Niezależnie od tego, jak wskazano wyżej, w orzecznictwie wyklarował się już pogląd dotyczący czasowego aspektu odpowiedzialności z art. 299 § 1 k.s.h., przy czym nie jest on zbieżny ze stanowiskiem pozwanych.

O oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie świadczą również zastrzeżenia co do rzekomego nierozpoznania przez Sąd Okręgowy zarzutów apelacji oraz sposobu prowadzenia przez ten Sąd postępowania dowodowego. Granice kognicji sądu apelacyjnego wyznaczane są, w ujęciu pozytywnym, nakazem rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Skarżący nie wskazali, które zarzuty nie zostały rozpoznane, a analiza motywów zaskarżonego orzeczenia nie prowadzi do wniosku, by Sąd drugiej instancji pominął część ze zgłoszonych zarzutów. Zastrzeżenia związane z nieprzeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego nie są natomiast zrozumiałe w świetle tego, że pozwani nie złożyli w toku postępowania przed Sądem drugiej instancji wniosku o przeprowadzenie takiego dowodu, a uprzedniemu oddaleniu wniosku dowodowego przez Sąd pierwszej instancji nie towarzyszyło zgłoszenie przez pozwanych do protokołu zastrzeżenia, o którym mowa w art. 162 k.p.c.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.) w zw. z art. 99 k.p.c., a o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu rozstrzygnięto

na podstawie § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

jw